

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: karštiniam 8 rubliai Atskiri numeriai 30 kop.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyrius (Mickevičiaus g. - vė Nr. 16.)

Nr. 6

Kaunas, birželio mėnesio 26 diena

1919 m.

Dėliai spaustuvės priežasties N 5 „K. Ž.“ supainioti puslapiai. Todėl reikia pasirinkti atitinkamus puslapius, o neskaityti paėiliui.

„K. Ž.“ Redakcija

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Birželio 15–23 d. 1919 m.)

Paskučiausioju pasekmingu operacijos vystymosi momentu bežygiuojanti pirmyn mūsų armija sutiko itin smarkių rusų eilų pasipriešinimą, o kairiajame šiaurės fronto sparne raudonarmiečiai vykdė žymią septynių dienų demonstraciją.

Priežastis privertusi demoralizuotus raudonarmiečius dėti paskutinę gynimosi auką — tai užpakalinė netvarka bei riaušės. Berods tužusių gyventojų dėka netoliese Daugpilio sugadintas geležinkelio tiltas.

Šis opus atsitikimas ilgam laikui suardė rusų transportą ir pareiškė jiems kritingą padėtį. Taip gimė gyvas reikalas mūsų žygiavimo sufaikymo bei laiko išlošimo.

Jų laimėt patarnavo netikėti Latvijos įvykiai, kurie davė priešininkui geros progos permesti Lietuvos frontan daugiau pajėgų ir pataisyti perdėm pakrikusį frontą.

Priešininkas, matomai, sugebėjo išnaudoti patogias aplinkybes, nes nūdien šiaurės frontuos pasirodė žymus skaičius patvaresnių latvių ir kiniečių dalių. Mobilizuoti gi, žinoma, neištikimi pulkai veik buvo atraukti užpakalin, kur skubiai reorganizuojami, „gydomi“ karštomis komisarų prakalbomis, o nusikaftusieji žiauriausiai baudžiami.

Dešiniojo mūsų kariuomenės fronto sparne nūdien veikia daug komunistinių rusų dalių, kaip šit 3, 2, 7 ir 45 pulkai. Neva laukiama atvykstant komunistinės kazokų divizijos.

Latvių, kiniečių ir komunistų dalys, berods, neįdykauja: svarbiausios strategijos punktuos gerai apsikase ir užsitvėrė vielų pinklėmis. Kaip patirta, grynai partizanų rūšies kovos pamazėl priima sąmoningesnį ir rimtesnį tikrojo lauko karo pobūdį.

Sužavėtas savo nepasisekimais nuožmus priešininkas maždaug paėjes pirmyn, be pasigailėjimo naikina laukuos javus, daržus ir baisiausiai plėčia niekuo nekaltų ramių gyventojų turta.

Raudonųjų teroras pasiekė aukščiausio laipsnio. Įbauginti gyventojai nei valandėlės nebenori pasilikti vargingųjų luomų globėjų viešpatystėje ir mažiausiam pavojui grėsiant su visais savo turtais gabenasi mūsų kariuomenės linės pusėn.

Šit liūdnas apsiereiškimas ryškiai primena kada tai buvusį pabėgėlių padėtį.

Raudonarmiečių demonstracija, nežymiais pertrūkais, tęsėsi ištisą savaitę. Įvyko smarkių ir atkaklių kovų, kuriose mūsų karžygiai sugebėjo pareikšti neabejotiną karo gabumą ir stebėtiną patvarą.

Visą laiką nepasivaduojuojant jie pavyzdingai pildė apsaugojimo, žvalgybos ir kovos tarnybą, dažnai atreminėjo smarkius ir tankius priešininko antpuolius perėdami priešpuoliman. Sunku įsivaizdinti kilnesnį pasišventimą bei pasiryžimą, kuriais vadovaudamies mūsų drąsuoliai grūmėsi su daug gausingesniu priešininku.

Priešininkas veržėsi pirmyn dviem kryptim: Suvekių — Kuklių ir Jalovkos — abipusiai geležinkelio. Kovos prasidėjo smarkiausiomis artilerijos grūmtynėnėmis, paskui stiprios žvalgų partijos ėmė pulti mūsų užtvarų liniją. Visi antpuoliai buvo atremti; raudonarmiečiai neteko 7 nukautų ir apie 13 belaisvių.

Tuo laiku mūsų artilerija apšaudė Jalovką ir Latseną, kur rusai buvo sutraukę stambias pajėgas. Rusų eilėse daug krito nukautų ir sužeistų.

Vėliau Šilonių — Valputnių kaimų srityse raudonarmiečiai keletą kartų gausingomis pajėgomis veržėsi pirmyn, bet visomet energingais mūsų dalių priešpuolimais priversti buvo atsitraukti.

Ilgainiui birželio 18 — 19 d. plačiu frontu sustiprintomis eilėmis pakartojo savo puolimus, ir šiuo kartu jų antpuoliai veik sugniužo į mūsų drąsuolių priešpuolimus.

Sekantį rytą raudonarmiečiai vyriausiomis pajėgomis vėl metėsi pirmyn Vinosėdžių — Savonių kryptimi. Įvyko smarkių varžytinių dėl svarbaus išėiginio Komariškių kaimo punkto.

Mūsų pryšakinės rinktinės, stambių vorų spaudžiamos, pasitraukė Rozalinovo — Aleksandrovėlės — Brodestų linijon, kur priešininko veržimasis galutinai sulaikytas. Vyriausios gi pajėgos užėmė stiprias ežerų pozicijas.

Šiaurės fronto demonstracijose dalyvavo šios rusų dalys: 6 ir 15 grynų latvių pulkai, 12, 16, 18, 31, 32, 33 rusų pulkai (vadai daugiausia latviai) ir kiniečių pulkas.

Sutrūpinę raudonųjų veržimosi pastangas ir įdėmėje jų pajėgų koncentravimą mūsų dešiniajame sparne, mūsų dalys savo iniciatyva vykdė trijų dienų demonstracinius uždavini

Žygiavimas pirmyn prasidėjo pačiu kairiuoju spar-
nu, kuris palaikydamas stiprius ryšius su latviais ir
jauniaus nepaprastu smarkumu puolė priešininką ir
tuč-tuojau išsklaidė jo eiles. Pakrikusios raudonųjų jė-
gos be atodairos didžiausioje netvarkoje bėgo Daug-
pilio link. Mūsų rinktinės persekičiamos bėgančias
rusų gaujas apsiatė dešinįjį jų sparną, išmušė juos
ir iš apkasų ir užėmė punktus: Dvetenas — Mukoniai
— Kalvanas — Dronklai, o naktį paskučiausiu galingu
puolimu paėmė Ilukštą.

Ilgainiui ši demonstracija išsiplėtė visu šiaurės
frontu. Dešiniojo šio fronto sparnas irgi ėmė žygiuo-
ti pirmyn Suvekių—Rautežerų kryptimi ir kovodamas
užėmė Suvekius, Rautežerus ir kt. svarbius strategijos
žvilgsniu punktus.

Žygis buvo visai netikėtas ir tokio pašėlusio smar-
kumo, kad raudonieji beveik nepasipriešinę galvatruk-
čiais bėgo. Paimta daug karo grobio ir belaisvių.
Karo laimikis dar nesuskaitytas.

Galop raudonarmiečiai atsipeikėjo. Prispirti prie
Dauguvos kranto bėgantieji pradėjo spirties, atvyko
pagalbon žymus skaičius atsarginių dalių ir greitosio-
mis susiorganizavę ruošėsi prieš pulti. Strategijos
reikalavimais vadovaudamos mūsų rinktinės be nuos-
tolių atsitraukė į savo senąsias pozicijas.

Ežerėnų krypties fronte birželio 15 — 16 d. mūsų
dalys su artilerija ėmė veiklesnės žvalgybos ir žygi-
avo pirmyn. Rusai atkakliai spyrėsi, bet neišlaikė smar-
kių antpuolių ir pasitraukė. Žvalgai pasiekė punktus:
Mikuliai — Degučiai, o pryšakinės rinktinės įsistiprino
Dbušovo — Nausodės — Astrakylų kaimų linijoje.

Priešininkas, palaikomas 6 kanuolių batarejos žy-
miomis pajėgomis mėgino eiti antpuolin, bet kiekvie-
ną kartą su nuostoliais priverčiamas buvo atsitraukti.

Birž. 18—23 d. pasekmingai kovėsi žvalgai. Smar-
kesnių susirėmimų buvo Lungelių ir Butkelių kaimuo-
sė. Per tą laiką išviso paimta apie 30 belaisvių.

Ežerėnų—Daugpilio linėje tankiai atsilanko mūsų
sumanūs lakūnai. Vienas tik jų pasirodymas padaro

raudonųjų eilėse didžiausios netvarkos: sprunka, slap-
stosi kas kaip įmanydamas.

Taip, birž. 18 d. mūsų eskadrilė darė žvalgybą
Dugėtų tarpuožerio ir Šventosios pozicijose, kur buvo
pastebėta stiprios rusų pajėgos, kulkosvydžių gūstos
ir batarėja. Iškart rusų artilerija svaide į orlaivius
šrapnelis, bet keletą kartų kulkosvydžiais ir bombo-
mis užpuolus, batarėja veik nutilo, o kareiviai pa-
sislėpė.

Tuo laiku išmesta priešininko pozicijose 64 klg.
sprogstamosios medžiagos, apie 60 rankinių granatų
ir išsvaidyta daug šovinių.

Kitą kartą lakūnams duota uždavinys — apžiūrėti
Daugpilio stotį ir prieinančius kelius. Kaip ir visuo-
met lakūnai su pamėga ėmė vykdyti duotą įsakymą.
Perskrydus Ežerėnus žvalgai pastebėjo užpakalyje tre-
čią orlaivį. Prityrę lakūnai suprato, kad tai rusų
„naikintojas“ ir ruošėsi į kovą. Tačiau naikintojas
veikiai pasišalino. Mūsų lakūnai pasiekė Daugpilio
stoties, kur pastebėjo gyvesnį judėjimą. Nusileidę žė-
mai, lakūnai bombomis ir kulkosvydžiais atakavo stotį.
Buvo pastebėtas geras pataikymas; išviso stotin
tapo išmesta 48 klg. sprogstamosios medžiagos.
Veik antru kart pasirodė naikintojas ir iš apačios ata-
kavo mūsų orlaivius, bet sumaniais manevravimais ir
energingais priešpuolimais „naikintojas“ priverstas bu-
vo pasišalinti.

24. VI. 19 m.

Karininkas S-l a s.

A. a. Kazimieras Vitortas.

Atskiro Mirties Partizanų Bataliono Karininkas po sunkios ir
staigios ligos pasimirė 1919 m. birželio 8 dieną.

A. a. Karininkas Kazimieras Vitortas paeina iš
Pamažupių kaimo, Joniškėlio valsčiaus ir apskrities.
Jis iš neturtingų namų — iš tos samanotos bakūžės,
kaip ir visi tie karžygiai, kurie šiuo sunkiu laiku savo la-

Karininko Rusecko

Kas geram kareiviui žinotina.

1. Kaip senovėje būta.

Senovėje lietuviai irgi buvo taip pat neskaitingi,
kaip ir šiandien. Ir senovėje, kaip ir šiandien, Lie-
tuvon veržėsi ir vokiečiai-kryžiai, ir lenkai, ir rusai,
norėdami mus valdyti ir iš mūsų duoną atimti.

Lietuviai juos visus nuveikė ir savo kraštą nuo
vergijos apgynė. Buvo ištvermingi, naršūs ir sa-
vo tėvynę ir jos laisvę mylėjo, todėl ir nuveikė.

Lietuviai kareiviai savo narsumu, ištverme ir ap-
sukrumu kovoje pagarsėjo ne tik Lietuvoje, bet ir
svetur. Priešai lietuvių kareivių ne tik bijojo, bet
dargi gerbė juos.

Lietuviai nesuskaitomus kartus nuveikė savo prie-
šus. Jie kovojo su priešu ne tik Lietuvoje, bet ir
Vokietijoje, vokiečius bemašdami, ir Lenkijoje, lenkų
puikybę bemašindami, ir Rusijoje su rusais ir su to-
toriais. Karai tęsdavosi po kelioliką metų, kartais
beveik visa Lietuva būdavo priešų užgriebta, bet ga-
lutinai lietuviai nuveikdavo savo ištverme ir narsumu,
savo garsių Gedimino, Kęstučio, Vytauto ir kitų vadų
vedami.

2. Didvyriams sugrįžus.

Perėjo amžiai, kaip lietuviai dėl savo žemės nus-
tojo kovoje. Bet visa Lietuva vis gerbė savo didvy-
rių atmintį. Prasidėjo karas su rusais-bolševikais dėl
Lietuvos laisvės ir žemės. Lietuviai daugelyje mūšių
buvo susirėmę su rusais ir nuveikė juos, nežiūrind,
kad rusų buvo kur kas daugiau.

Nuveikė juos savo narsumu ir ištverme. Svetim-
taučiai, mačiusieji pirmuosius lietuvių kareivių žygius,
stebėjosi iš lietuvių narsumo ir drąsos. Lietuviai gi
suprato, aiškiai pajuto, kad šių dienų lietuviai karei-
viai yra lygūs mūsų senovės didvyriams: senovės kar-
žygiai tartum atgijo mūsų šių dienų kareiviuose. Lie-
tuviai vėl turi savo garsius karžygius. Kareivio var-
das Lietuvoje greit pasidarė garbingu vardu, karei-
vis — visų mylimu, artimu žmogumi.

Kiekvieno kareivio pareiga — stengtis, kad niekad
tas vardas nebūtų nužemintas. Kiekvienas karei-
vis teatmena, kad jis gina Lietuvos garbę,
laisvę ir žmonių turta.

Ir reikia tą Lietuvos garbę ginti, nes gana to,
kad mūsų vardas per tiek amžių arba vienu buvo
visai nežinomas, arba kitų buvo niekinamas. Nieki-
nami žmonės visuomet, visur ir paskutinę
vietą užima ir gyvena blogiau, vargingiau.

3. Drausmės niekad neužmirškime.

Taigi mūsų kareiviai pašaukti tam, kad Lietuvos
laisvę ir žmonių ramybę apgynus, kad mūsų varda

vonais tiesia laimingą Lietuvai ateti. Kuomet mirties šmėkla dar taip balsiai tebesiaučia pasaulyje, rodos, kad a. a. Kazimiero mirtis turėtų praėti be ypatingų žymių, palikus širdgėla tik arčiau jį pažinusiųose žmonėse. Bet velionies ne tokio būta, kad galima būtų ramia širdimi apelti jo mirtį ir neprisiminti jo bent paskutiniu laiku atliktų darbų.

Karininkas Kazimieras buvo vienas iš tokių, kurie visa savo mintimi ir siela gyveno karščiausiu noru ir pasiryžimu prikelti ir atstatyti nepriklausomą Lietuvos Valstybę. Jis buvo vienas pirmutinių, kurs suprato, kad veltui laisvės mums nieks neduos. Jam buvo aišku, kad mes turime iškovoti Lietuvos laisvę ir kad be ginkluotos pajėgos, t. y. be savos kariuomenės negalima sutverti laisvos nepriklausomos Lietuvos. Ir štai, būdamas dar svetimame krašte, Rusijoje, kuomet ten vos prašvito laisvės spinduliai ir mes galėjome išreikšti savo valią, jis pradeda vykinti gyvenimą savo sumatymus ir pirmutinis prisideda prie Atskiro lietuvių bataliono tvėrimo Vitebske. Daug įvairių priešų, net iš mūsų pačių, tarpo, stengėsi suardyti tą svarbų darbą, bet velionis nepaisė jokių kliūčių ir didžiausiu pasišventimu vykdė savo troškimus — tvėrė ginkluotą Lietuvos pajėgą. Iki pat paskutiniųjų galutino Rusijos iširimio valandų, mes matome jį Lietuvos kariuomenės eilėse Vitebske. Jis stengėsi įkvėpti kareivių sielose Tėvynės meilę ir savo krašto reikalų supratimą; jis ruošia tąją kariuomenę, kuri gintų Lietuvos, o ne svetimųjų reikalus. Ir gal ne vienam buvusiųjų Vitebske lietuvių kariškių prisimena draugas ir brolis, karininkas Kazimieras Vitortas, visa viltimi geidžiantis grįžti Lietuvon ir drauge su savaisiais išvaduoti ją nuo svetimųjų priespaudos. Bet deja, aplinkybės taip susidėjo, kad jam prisiėjo grįžti tėvišken vienam, o ne su taja kariuomene, kurios tvėrimui jis tiek daug pasidarbavo.

Sugrįžęs Lietuvon, velionis Kazimieras, savo akimis matydamas svetimųjų šeiminkavimą ir žiaurius jų darbus, negalėjo ramiai ilsėtis. Jis stėjo į darbą, žadindamas visuomenėje susipratimą, keldamas pilieti-

nę sąmonę. Kiek vėliau savo darbais jis jau prisideda prie Lietuvos savivaldybės organizacijų tvarkymo.

Mūsų kraštui užstojo sunkios valandos... Rusų bolševikų jėgos užplukdė mūsų Tėvyne, neleidamos jai prapulti ir bada. Ir čia nenusimindamas velionis mėgino padėti savo kraštui, tikėdamasis, kad savo intelligentišku protu ir išmintimi galės trukdyti bolševikų darbams, kurie vedė kraštą į galutiną pražūtį. Dirbo, kiek galėjo ir nei kiek nesigailėjo triūso, by tik padėti savo Tėvynei. Būdamas bolševikų užimtame krašte (Joniškėlio apskrityje), ir jų užkluptas, negalėjo dalyvauti besitveriančioje Lietuvos kariuomenėje, jis visa širdimi buvo su ja ir nerimastaudamas laukė laimingos valandos, valandos, kuomet pamatys tą kariuomenę, kaip krašto išvaduojoją.

Štai bolševikai jau vejami, ir velionis stoja Lietuvos gynimo darban. Jį mes matome visur: jis padeda nuginkluoti bolševikų žemaičių pulką, jis prisideda prie partizanų būrių organizavimo, jis mokina mūsų kareivius. Būdamas status, jis visur ieško gyvojo, pamatinio darbo. Jis neužsiganėdina partizanų kova, o nori dalyvauti tvirtos jėgos, reguliarijos armijos tvėrimo. Todėl išvažiuoja į Šiaulių batalioną. Praslinkus kuriam laikui, sužino, kad iš partizanų būrių steigiamas atskiras batalionas. Tuomet velionis grįžta atgal, arčiau kovos lauko, ir čia uoliai darbuojasi, eidamas kulkosvydininkų kamandos viršininko pareigas.

Bet staiga liga taip ūmai jį suima, kad jam ne-skirta buvo savo akimis matyti išsipildymo visų jo troškimų, kuriuos auklėjo savo širdyje. Besotė mirtis išrovė sau dar vieną auką, išplėsdama ją iš mūsų tarpo tokia šventvagišku būdu, — ne taip, kaip priderėjo mirt Lietuvos karžygiui — kovoje su priešais mūsų laukuose.

Atsisveikindami su gerbiamuoju karininku Kazimieru, mes didžiausiu skausmu tariame paskutinį kartą: Sudiev Tau, Kazimiere, tebūna lengva Tau Lietuvos žemelė, tebūna greičiausia įkūnyti gyvenime prakilnūs Tavo troškimai. At. M. P. bataliono Štabas.

iš paniekinimo bei pažeminimo iškėlus. Tik tam ir ginklas rankon duodamas.

Bet ginklas tik tuomet yra galingas ir priešui baisus, kai jis gerai ir išmintingai valdomas. Bet gerai ir išmintingai ginklas gali būti valdomas tik tada, kai kariuomenėje yra tobuliausia tvarka ir vidaus ramybė. Tas vėl galima, kai kiekvienas kariškis jam pavestas pareigas eina atsidėjęs, besirūpindamas, kad kas jam vyresnybės įsakyta, būtų kuosažiningiausia ir kuogrelčiausia pildoma.

Taigi vyresnybė įsako—tu kareivi jos įsakymų ir klausyk. Juk vyresnybė ne iš savės prasimaniusi įsako: jai irgi įsako, kas aukščiau stovi, kas daugiau valdžios turi. Tiems vėl kiti įsako ir taip ligi pat valstybės viršaus.

Visa valstybė yra tai tartum kokia mašina. Ir kiekvienas ratukas, būdamas savo vietoje, turi suktis. Visą gi mašiną viena ranka valdo. Nustos bent vienas ratukas suktis — visa mašina genda, — nesuvaldys tuomet jos ir ranka.

Reikia tuomet tas netikęs ratukas šalin mesti, kitaip visa mašina niekais nueis.

Ar ne tas pats yra šeimynoje arba ūkyje? Kur nėra paklusnumo bei šeimyniškos drausmės—ten viskas įrsta, nyksta: tuomet visiems būna bloga.

Nebūtų paklusnumo bei drausmės mūsų kariuomenėje — ji pražūtų. Drauge gi su kariuomene pražūtų ir mūsų nepriklausomybė. Mūsų žmonės tuomet vėl svetimieji vergautų. Svetimieji vėl iš mūsų duoną, turta imtų, o mes turėtume svetur ta duo-

na sunkiai uždarbiauti ir dar niekinami bū-tume.

Tik paklausykite:

Atėjo Lietuvon vokiečiai ir žmonės uždyką, arba beveik uždyką turėjo duoną, sviestą, grūdus, galvijus duoti, uždyką jų darban stoti. Jeigu atsirasdavo koks netikęs vokiečys — jis tave plakdavo, tu gi neturėjai kur nė pasiskųsti. Arba eidavo vokiečys pro šalį — tu prieš jį kepurę nusilmk, žemai nusilenk, jis į tave ir nepaziūrės. Tik menkos vertės žmogui nesudrebėdavo širdis dėl tokio paniekinimo ir užgauliojimo.

Paskui įsiveržė Lietuvon rusai ir apiplėšė ją: vežimais, ilgiausiais traukiniais išvežė iš jos duoną, mums badu už tai užmokėję.

Atėjo Lietuvon lenkai, mūsų pačių dvarininkų vedami, ir štai prasidėjo mūsų žmonių žudymai ir jų turto plėšimas. Dargi Amerikos duoną, mūsų badaujantiems atsiųstą, kai kur lenkai tik dvarininkams išdalino, o žmonėms leido tik iš tolo į ją pažiūrėti.

Arba vėl: dar nespėjo lenkai visos Lietuvos užkariauti, jau ėmė jie tarp savės tartis, kaip čia Lietuvą lenkais apgyvendinus, jiems. Lietuvos žemę išdalinus, lietuvius gi už jūrių-marių išvarius. Tam tikslui atsiėktį jie net ir draugiją sudarė.

Tai ką, ar gerai būtų jei svetimieji mūsų krašta vėl užvaldytų?

O užvaldytų, tikrai jie mus užvaldytų, jei mūmyse drausmės nebūtų, jei savo vyresnybės neklausytume. Juk tuomet iškriktume ir iširtume į visas puses.

Vlodo Parausvinio

Lietuviai kariškiai Rusuos.

(Žiar. „K. Žod.“ Nr. 5).

V.

Antras lietuvių kariškių suvažiavimas. Revoliucinio kariškių komiteto atsiradimas. Aštri partijinė kova suvažiavime. Bolševikų ir revoliucinių socialistų liaudininkų rolė šiame suvažiavime. Skilimas kariškių suvažiavimo į 3 dalis. Bolševikų frakcijos suvaldė. Kariškių Sąjungos subirimas.

Prie antrojo lietuvių kariškių suvažiavimo (sausio 15 d. 1918 m.) gana ilgai rengtasi. Plati suvažiavimo dienotvarkė, paaiškinimai-instrukcijos Kaukazo, Rumunų, pietų, vakarų frontų, armijų ir atskirų kariuomenės būrių komitetams „Laisvame Žodyje“ kelių numerių bėgyje buvo pateikta. Laikraštijoje, kaip „Laisvam Žodyje“ („Suvažiavimui besiantinant“ „L. Ž.“) 16. Antram lietuvių kariškių suvažiavimui prisitartinus („L. Ž.“ Nr. 17). „Draugai“ liaudininkai kuopon („L. Ž.“ Nr. 1 (17) buvo duodama priruošiamos medžiagos.

Bolševikų laikraštis „Tiesa“ (Nr. 34) ragino nerinkti „činauninkų ir oficerių“, kiti laikraščiai („Nauja Lietuva“ revoliuc. soc. liaud.) ragino versti Centr. Komitetą „kontrevoliucionierių gūštą“ ir t.t.

Prieš patį suvažiavimą įvyksta ypatingas atsitikimas, kurio negalima nepaminėti. Kas nors panašaus galima vien tik bolševikų šaly.

Du L. K. C. V. K. nariu, minėta mažuma—Rasikas ir Sarpalius pasikvietę keletą iš šalies bolševikuojančių sudaro revoliucinį kariškių komitetą su bolševiku Šepečiu pryšakyje. Neatsižūrėdami į tai, kad iš „glavovercho“ Krilenkos suvažiavimui leidimas buvo gautas Centro Komiteto, iš karo reikalų komisaro Podvoinskio sausio 9 d. buvo gautas butas, o

intendantūros suvažiavimo nariams produktai, revoliucinis „mažumos“ komitetas sausio 12 d. pranešė, kad jis rengias suvažiavimą ir jį tvarkysias.

Pirmą suvažiavimo dieną revoliucinio komiteto nariai (Rasikas, Sarpalius, Šepetys, Federavičius, Marma ir Jonynas) parodė daug suvaldės, norėdami atidengti suvažiavimą. Tačiau suvažiavimą atidengė Centro Komiteto narys karininkas Byla sausio 15 d. 9 valandą. Revoliucinio komiteto nariai (Rasikas, Turla) pakėlė triukšmą, sakydami, kad suvažiavimas bus atidarytas tik rytoj. Suvažiavimas liko pertruktas frakcijoms pasitarti iki 15 valandų sausio 16 d. Antras suvažiavimo posėdis (bolševikai sakėsi pirmas) tapo atidarytas dviejų: Šepečio (bolševiko) ir Bylos (C. K. nario). Iš tribūnos Šepetys pradėjo kalbą apie „pasaulio gaisrą“ bolševizmą kurentį. Byla užprōtestavo prieš uzurpatorius ir su juomi žymi suvažiavimo dalis ir paliko vieną Šepetį.

Prasidėjo varžytinės dėliai prezidiumo. Bolševikai ir revoliuciniai soc. liaudininkai leido tik šių dviejų frakcijų prezidiumą, apmeždami visus kitus. Ypač daug teko socialistų liaud. demokratų frakcijai, kuriai Januškevičius žadėjo „nusiplauti“, išeiti iš klerikalų ir buržuazijos lizdo Vyriausios Lietuvių Tarybos Rusijoje. Partijiniai ginčai aštrejo.

Kalbant Šilingui, bolševikai šaukė: „šalin lietuvišką Miliukovą“, kalbant Bylai rėkė: „šalin lietuvišką Kerenskį“).

Tolymesnėje tasoje suvažiavimas bolševikų ir revoliucinių soc. liaud. balsais pasmerkė L. K. S. C. K. „atžagareivinį ir konrevoliucinį veikimą“, atėmė iš Centro Komiteto narių suvažiavime sprendžiamą balsą suteikęs jį revoliucinio kariškių komiteto nariams, niekeno nerinktiems nei į pirmą, nei į antrą suvažiavimą. Liko padarytas nutarimas tučiuojau visus Centro Komiteto dalykus ir laikraštį perduoti suvažiavimo prezidiumui.

* Žiūr. Antras Lietuvių kariškių suvažiavimas (L. Ž. N 2 (18)).

Taigi kad to nebūtų, mes ant kiekvieno žingsnio turime laikytis mūsų „Drausmės statuto“. Ir kiekvienas kareivis tą statutą gerai atmintinai gali žinoti. Juk tai visai maža knygutė.

Ir turime savo vyresniųjų ne tik klausyti, bet ir tinkamai, kariškai su jais mandagiais būti. Mes savo vyresniuosius pirmutini turime pesveikinti, atsisitodami jiems jėjus arba pirmutini keldami ranką prie kepurės nagelio. Toks pagarbos vyresniesiems išreikšimas nėra tai nusižeminimas, kaip tai kiti, kariškių reikalų nenumanantieji mėgsta aiškinti. Yra tai tik kariškas mandagumas ir drausmės ženklas.

Ir taip su kariškiais reikia būti mandagiais ir jiems atatinkamą pagarbą išreikšti ne tik kareivinėse, ne tik tarnyboje, bet ir ne tarnyboje, ir kiekvienoje vietoje, kur tik mes juos sutinkame. Tegul mato svetimtaučiai ir svetimžemiai, kad mes turime gerą kariuomenę, nes tik geroje kariuomenėje yra drausmė, be drausmės gi negali būti ir kariuomenės.

Ir senovės lietuviai buvo galingi tik todėl, kad pas juos tvirta drausmė buvo.

4. Nebūkime gi pliuškiais.

Senovėje ne maža buvo atsitikimų, kad vokiečiai, lenkai, ar kiti priešai, mūsų žemėm įsiveržę, paėmę ką nors, baisiausiai kankindavo, kad tas pasakytų apie mūsų kariuomenę: kiek jos yra, kur ji, kaip ginkluota,

ar užtektinai turi duonos, kur slaptas jėjimas ginamojon pilin ir t.t.

Ir šiaudadušiai, kankinimų nusigandę, išpasakodavo visa, ką tik zinodavo. Priešas, sužinojęs kas reikia, įsiverždavo pilin arba šiaip iš netyčių užpuoldavo mūsų kariuomenę, išpjaudavo visus ginkluotus vyrus, paskui gi visus žmones suriūdavo, varydavos juos nelaisvėn, jų turtą gi baisiausiai išplėsdavo ir išteriodavo.

Ir del vieno persimetėlio ar šiaudadūšio kentėdavo visas kraštas, visi žmones, kentėdavo ir jie patys ne menkiau už kitus. Jų juodas darbas jiems nieko negelbėdavo.

Bet tokių netikėlių maža atsirasdavo; daugiausia gi, tai vyrai, priešo pagriebti ir mušami, ir deginami, ir vandenyj skandinami, neišduodavo savo tėvynės paslapčių. Taip ir žūdavo su savo paslaptimis.

Taip tai žūdavo vienas, du didvyriai, bet užsilkdavo gyvi šimtai ir tūkstančiai, bet tėvynės laisvė būdavo išgelbėta, bet visų žmonių turtas likdavo nuo plėšimų apsergėtas ir apgintas.

Dabar priešai kitaip daro. Negalėdami taip atvirai, kaip senovėj, žmonių kankinti, jie slūčia visas gaujas šnipų. Tie, tarp kareivių belandžiodami, atydziai klausosi, ką tie tarp savės kalbasi. Jie nusiduo-da mūsiškiais esą ir dargi kalbon įsileidžia. Išklausinėja, kur kokios dalys stovi, kiek kur kariuomenės, kokioj dalyj kiek žmonių, kur sudėti ginklai ir t.t.

Zinodamas visa tai priešas prisitaiko, kur geriausiai ir netikėtai mus užpuolus, kad mūsų kariuomenę

Suvažiavimas suiro, priešus prie Lietuvos politinės ateities svarstymo. Deja, turiu apsistoti ant rolės kurią šiame suvažiavime suvaldino revoliuciniai socialistai liaudininkai. Iš to paaiškės ir patsai skilimas net į 3 dalis.

Revoluc. s. liaud. išpradžią suvažiavime susibičiuliavo su bolševikais. Jiems nemaža, pavyzdžiui Januškevičius, prisakė komplementų. Nebereikalo vieton konfiskuoto bolševikų „Laisvo Žodžio“ išėjęs „Kareivis Socialistas“ [bolševikų leidžiamas] šiaip apie juos rašo: „jie [rev. s. l. Vl. P.] pilnai pripažino ir spalio revoliuciją ir tarybų valdžią, šaukė taipogi uždegti ir Lietuvą revoliucijos ugnimi. Reikėjo tik girdėti kairiojo sparno [suprask bolševikų V. P.] delnų plojimas prl. Januškevičiaus griausmingajam suvažiavimo pasveikinimui. Tokios kalbos tegalėjo, eiti iš bolševikų burnos ir kas joms plojo, plojo patiems bolševikams“).

Kaip tasai pats laikraštis rašo „susijungimas buvo netvirtas“, „jie [suprask rev. soc. liaud.] dar kartą nusilenkė seniems balvonams“ ir „pasirodė bestovj savo senuose tvartuose senaisiais saitais prišti“.

Kodel jie užsitraukė bolševikų rūstybę tuojau suprasime.

Delei Lietuvos politinės ateities rišimo buvo pateiktos rezolucijos šių frakcijų: nepartyvių, soc. liaud. demokratų, revoliucinių soc. liaudininkų ir bolševikų.

Nei nepartyvių revoliucija [nepriklausoma Lietuva], nei socialistų liaud. demokratų [nepriklausoma su revoliucijos laimėjimais] nepraėjo, tada šios frakcijos, kad neduoti praeiti bolševikų rezolucijai nutarė balsuoti už r. s. l. rezoluciją, kuri daug kuomi nesipriešino pirmoms, kadangi ji pripažino Steigiamąjį Seimą ir joje glūdėjo toji, pati nepriklausomybė**).

Kairiųjų socialistų liaudininkų rezolucija gavo

60 balsų, prieš 29, susilaikė 4. Priimtoji rezolucija suardė tą „revoliucinį frontą“ tarp rev. soc. liaud. ir bolševikų, apie kurį taip šaukė suvažiavime Januškevičius. Bolševikų rezolucijai nepraėjus, jie piktnosis ir grūmojo ant savo sėbrų, revoliuc. soc. liaudininkų.

Bolševikai perskaitė deklaraciją, įtardami prieš juos samokslę rev. soc. liaud. ir apleido suvažiavimą. Revoliuciniai socialistai liaudininkai, pasibijoję bolševikų rūstybės, apleido irgi suvažiavimą.

Bolševikai ir revoliuciniai socialistai liaudininkai aiškiai save parodė tiems, kurie juos dar mažai žinojo. Revoliuc. socialistų liaudininkų rezolucija su internacjonalais ir „tarybomis“ vien tik delei to, kad ten buvo minimas Lietuvos Steigiamas Seimas, išvadino savo deklaracijoj „tautiniai atžagareivišku“. Patys gi bolševikai pateikė pamokslą, kuris prasideda ir baigiasi viso ko „šalin“...

Suvažiavimas subiro. Išėjus dviem frakcijoms neliko kvorumo.

Bolševikai suvažiavimą tęsė ir rytojaus dieną varu užgrobė Centro Komitetą. Konfiskavo laikraštį, pasisavino C. K. turtą [raides, pinigus etc.], sudarė neva Lietuvos kareivių Tarybą ir išleido, rodos du numerius „Kareivio socialisto“, išėjusio vieton „Laisvo Žodžio“.

Kitoje vietoje susirinę atskiri žmonės išrinko išpradžią iš trijų žmonių [Elisono, Natkevičiaus ir Škirpos] kooptacijos teisėmis Vyriausį Lietuvių Kariškių Komitetą, tečiaus veikti jis jau nebegalėjo, kadangi joje veikimą bolševikai paralizavo.

Kariškių Sąjungos gyvavimas buvo užbaigtas. Esančios lietuvių kariuomenės dalys, kaip atskiras lietuvių batalijonas Vitebske, ilgai priešinos bolševikų žalai, kol galų gale pats savęs neišformavo, matydamas artimą galą. Kitos kariuomenės dalys anksčiau tai padarė.

*) Žiūr. „Kareivis Socialistas“ N 1.

**) Žiūr. „Naujoji Lietuva“ 1918 m. N 4.

suaikinus, o paskui mus pačius pavergus. Ir del vieno ar kelių pliuškių, didelių nelaimių gali atsitikti, visiems prisieina kentėti.

O juk tikram vyrui nepritinka daug kalbėti. Tikras vyras visuomet žino, kad apie sparbius reikalus geresnė tylą negu byla. Tik pliuškiai neiškenčia nepasigyre, kad jie žino, kur kokia dalis stovi, ką ji mano daryti, ką kalba patys kareiviai apie kariuomenės reikalus ir t.t.

Kitą kartą, rodos, visi čia savo žmonės, bet žiūrėk ir atsiranda tarp jų įtariamasis, kuris tik ir klausos ausis ištempęs, ką kalba apie kariuomenės reikalus, nors šiaip nuduoda nieko negirdįs.

Nekalbėk nieko apie kariuomenės reikalus dargi savo šeimynoje. Čia neatsiras nedorėlių, tėvynės išdavikų, bet gi jie, reikalo nenumaldami, prasitars, kur nereikia, priešos ausys tai pagriebs ir sveika dingusi paslaptis!

Ne mums spręsti kas galima kalbėti, ko negalima. Tada kad nepaklydus ir savo gimtajai žemei žalos nepadarius, geriausiai niekad niekur ir su nieku apie kariuomenės reikalus nekalbėti, užgirdus gi netikusius pliuškius tuo reikalu kur nors kalbant, tuojau juos subarti.

Mūsų senovės didvyriai dargi deginami neišduodavo savo tėvynės paslapties. Nejaugi mes tą paslaptį išduotume vien del tuščio pliaušėjimo. Niekados! Ar mes ne vyrail!

Juk mes prisiekdami sakome: „Aš prisiekiu Aukščiausiam Dievui... griežtai... ir šventai laikyti man įteiktą paslaptį“.

5. Branginkime ginklą.

Dabar ginklas, tai tikras mūsų laisvės ir laimės reiškejas. Turėsime ginklų, bus tie ginklai geri, mokėsime juos tinkamai vartoti—mes būsime laisvi, mūsų žmonės ir jų turtas bei gerovė—apginti.

Taigi ginklas kiekvienam Lietuvos kareiviui brangintinas ir šventas daiktas. Geras kareivis tikrai savo ginklą myli ir prisirišęs prie jo.

Jis budriai daboja, kad jo ginklas visuomet būtų tvarkoj laikomas, kad nebūtų surūdijęs, uždulkęs. Jam sarmata darosi, matant, kad jo draugo ginklas geresnėj kaip jo tvarkoj, gražiau atrodo. Taigi jis niekad dėliai ginklo tvarkos savo draugams nenusileidžia, by tik neatrodyti prastesniu už kitus kareivius.

Kad ginklą, ypač šautuvą, gerai laikius, kiekvienas kareivis yra gerai įsiskaitęs knygutę „Vokiečių 98 m. šautuvas“. Ten aiškiai pasakyta, kaip šautuvą laikyti ir kaip su juo apsieiti, kad jis būtų mūsų rankose geru tėvynės gynėju.

Branginti gi ginklas reikia. Dabar ginklas gaudamas ne taip, kaip senovėj: nucidavo sau žmogus krūmuosna, išsipjaudavo tvirtą, tamprų medelį—padarydavo sau iš jo saidoką, prisipiaudavo sausų medelių—padarydavo iš jų sau vilyčių—ir eidavo, taip apsiginklavęs lenkų ar vokiečių žudyty.

Nemalonūs dalykai.

Skaitant mūsų daliai įsakymą, viename paragrafe dalies vado pažymėta apie pabėgimą kareivių iš kuopų.

Ir aš pritariu tiems žodžiams: „Labai nemalonu“, kad taip atsitinka. Draugai kareiviai! Ko gi jūs atėjote į kareiviją? Gal dėl to, kad pasipuošti kareivio rūbais, apsiginklavus pavaikštinėti, kad pasirodyti „septytėms“ kaimo pasilinkšminimo vakaruose, o kiti gal ir dėlto, kad sugriebus tuos kelis auksinus mėnesinės algos, nerasdami bedarbės laiku kito užsiėmimo?.. ir tt. Ne, broliai, suvis ne dėlto mums reikia stoti į kareiviją, kad tik užimti kareivio vietą ir būti tik daugumai kokių tai niekur netinkančių šiukšlių vietoje. Nekartą jau skaitėme laikraščiuose ir girdėjome pasikalbėjimuose kokiems tikslams mes surinkti ir susirinkom. Kiekvienas kareivis turi turėti „pašaukimą“, kad sąžiningai pildytų savo pareigas, turi žinoti, kas jis yra ir kam jis nešioja tą brangų mūsų tautai kareivio - nepriklausomybės gynėjo vardą.

Kaip jau žinome, kareivis yra Tėvynės sūnus, jos tarnas ir gynėjas. Jos nuo priešų užrubežinių ir vidulinių reikalui atsitikus turi net ir gyvastį padėti.

Kiekvienas Lietuvos pilietis stodamas į kariuomenę ir nešiodamas tą brangų karžygio vardą, privalo būti grynos sąžinės. Jis turi saugotis visų pagundų, jų tarpe kokių nors šnipų ir kitų iš priešų pusės pasiūnciamų žmonių perkalbėjimo.

Pabėgimas iš kariuomenės yra parsidavimas priešui siela ir kūnu, nors ir namuos būtum. Pabėgimas, reiškia, užmušimas jau vieno kareivio, kurs už savo tėvynę stato priešui krūtinę. Pabėgimas sumažina gynėjų skaičių.

Saugokimės, broliai, tokių atsitikimų!

Senas Kareivis.

Dabar ginklas brangus. Taip, padėkime, kiekvienas šovinyš mūsų valdžiai apsieina auksiną, o apie šautuvą—ką ir bekalbėti: gadinį ginklą, aikvoji šovinius—darai valdžiai nuostolių. O valdžia iš kur ima pinigų tiems nuostoliams apmokėti? —iš tavo tėvo kišenės.

Rimtas žmogus visuomet žino, kad yra daiktų, kuriais jei bent kvailiai ar mažo proto žmonės žaidžia. Jei bent tik kvailys ir ginklu žaidžia.

O kiek tai jau nelaimių dėl tokių žaislų atsitiko, kiek brangaus Lietuvos jaunimo gyvasties neteko ar sunkiai sužeisti liko.

Ir tos jų gyvastys sunkia našta gūla ant tų draugų sąžinės, kurie dėliai neišmintingo papročio ar neatsargumo jų brangią, gražią gyvastį palydėjo!

Taikyti iš ginklo į kitą žmogų didžiausias nusizengimas. Ir nužudo juokais kitą žmogų kaip tik tada, kai jis yra tikras, kad jo ginklas neužtaisytas. Ne bereikalo sakoma:

— Juokais ir užtaisyto ginklo neiššaukama. Visuomet iš ne užtaisyto.

Ginklas mūsų rankosna duotas tik tėvynei, tik mūsų žmonėms ginti. Taigi tik tam reikalui ginklas ir gali būti vartojamas.

Už tai kareivis pavartojęs ginklą plėšimui ar šiaip žmonių skriaudai, nustoja kareiviu buvęs. Jis pasidaro baisiausias, didžiausias paniekinimo vertu nusidėjėliu ir jis be pasigailėjimo sušaudomas. Ir gerai toks lietuvis kareivis nevertas, kad jį mūsų žemė nešiotų. Tik paskaitykite, kas sakoma mūsų karo įstatymų knygutėje „Lauko tarnybos statute“ § 248.

(B. T.)

Žinios.

Lietuvoje.

Lenkai. Užimtuose Lietuvos plotuose jie vis elgiasi, kaip šeiminkai. Jau nereikia minėti jų plėšimų, grobimų. Paminėsime, kad pastaraisiais laikais su jais pradeda susidurti ir mūsų kariuomenė. Taip, pavyzdžiui, jie užėmė Širvintos miestelį, neatsižiūrint į tai, kad ten buvo mūsų kamendantas. Varenos srityje jie užėmė vieną miestuką ir paėmė nelaisvėn mūsų karininką kamendantą ir keturius kareivius. Ir dar turėjo drąsos statyti tokius reikalavimus, kad tik tuomet areštuotus paliuosiuos, kuomet mūsų šikšniai išeis iš Varenos. Žinoma, tatai išpildyti atsisakyta.

Prie tos linijos, kur suseina mūsų ir lenkų kariuomenės irgi iš lenkų pusės daromi niekuo nepateisiami žygiai. Taip neseniai jie apsupo Pagaciškių kaimą, kame stovėjo mūsų sargyba iš 4 kareivių. Juos nuginklavo ir nusigabeno nelaisvėn. Apie Daugus nakties laiku bandė prieiti prie mūsų sargybos. Sargyba užklausė ir niekam neatsiliepus, einančius apšaudė; regis, keletas lenkų sužeista. Kartą kelios dešimtys jų kareivių su vienu karininku atėjo į vieną dvarą, kuris buvo tik varstas atstumo nuo mūsų kariuomenės stovyklos. Pastebėję mūsų žvalgus, lenkai pradėjo šaudyti. Mūsų žvalgai atsakė ir paėmė nelaisvėn vieną lenkų kareivį.

Kitą syk didelis jų būrys, net su dviem karininkais priejo netoli mūsų užtvaros. Kelyje jie ilgą laiką slapstėsi rugiuose. Kiek paaikėjo iš vietos žmonių pasakojimų, tai jie norėjo užpulti mūsų užtvaram. Bet sužinoję, kad pas mus užtvaroje yra kulkosvydis ir kad mes pasirengę duoti jiems pasipriešinimą, pasitraukė.

Paminėjau atsitikimus, kurie įvyko tik pastarosios savaitės bėgyje. Ir dar jie drįsta siūsti mums kokias tai išgamų misijas, kurios net įgaliojimų neturi.

Kar. V.

Kauno lenkų raštas. Vilniaus lenkų laikraščiai išspausdino Kauno lenkų raštą, įteiktą Lenkų Pakraščių Tarybų Delegacijai. Jame minima, kad jie jau iš senų senovės yra Lietuvoje apsigyvenę, kad mūsų valdžia juos persekioja, primesdama jiems svetimą lietuvių kalbą. Jie nurodo, kad jie nori artimos Lietuvos unijos su lenkais. O artymoje atėityje tikisi, kad jų kariuomenė ir jų „kowieńszczyzną“ atvaduos iš visų pasikėsinimų ant lenkybės, tas gi reiškia, kad jie nori lietuvius Lietuvoje užsmaugti.

Vokiečių grobimai. Laikraščiai praneša, kad atsitraukdami vokiečiai viską naikina, plėšia. Taip Kaišėdorių apskrity atsitraukdami sudraskė grindis, duris, langus ir bėgius. Vabalninkų apylinkėj, Samokų sodžiu, vokiečiai užkliuvę į vestuves, nusigėrė ir pakėlė muštynes. Kuomet mūsų žmonės juos bent kiek apipešė, tai jie atsivežė tris kulkosvydžius ir apšaudė sodžiu. Žibiro dvare iš šulinio išėmė cementinius rentinius ir pardavė juos žydai. Gano arklius po plevas, rugius ir daržus. Jei šeiminkai protestuoja, tai gresia mirtimi.

Tą nurodžius „Lietuvos“ laikraštis pabriežia, kad nors lietuviai turi daug kantrybės, bet ir jų kantrybė ne be krašto.

Japonų pasiuntinys Lietuvoje. Dabar į Lietuvą visos valstybės siunčia savo misijas, kurios vietoje susipažintų su šalies padėtimi. Iš Stokholmo praneša, kad japonai irgi pasiuntė Lietuvai savo pasiuntinį Masanato Kitada.

Igaunių kariuomenės įgallotinis kapitonas Junkur jau atvyko Kaunan, kad užmegstų artimesnius ryšius su mūsų valstybe. Mums ypač malonus jo apsi-

lankymas, kadangi mūsų kariuomenė susijungė su įgaunių kariuomene.

Kaunas. Šviesuomenės mobilizacija. Apie birželio 20 d. į Kauną pradėjo plaukti mobilizuojami moksleiviai. Pirmo to, kauniečiai turėjo keletą susirinkimų, kuriuose Kauno studentų vardu buvo išnešamos labai nevykusios rezoliucijos, kad mobilizuojami studentai būtų sąmoningai suvartoti, nes tik jie patekę karininkais atnaujins karininkų kadra, paliuosuosią kariuomenę nuo rusų raugo. Išrodė labai gražiai.

Bet kaip aš nusivyliau, kuomet pamatęs mobilizuojamus veik nepastebėjau nė vieno tų karštuolių-kauniečių. O jie taip aukštai statė Lietuvos labą, nevienas „Lietuvoje“ išsitarė, kad nerasi nors vieno lietuvių studento, kuris atsisakytų paaukoti savo gyvybę Tėvynės labui, kuris brangintų savo gyvybę daugiau, negu savo tėvų ir brolių?

Panašius žodžius tariant ir minimas rezoliucijas išnešant jau kiekvienas galvojo, kur čia pasislėpus, kad tuomi parodžius savo žodžių tikrumą, nuoširdumą.

Ir vieton to, kad eiti, kaip ir kiekvienas, kad stoti greta savo brolių ir draugų, pagalios, kad pasidarius karininkais atnaujinti karininkų kadra, jie stojo į feldšerių kursus ir automobilininkų mokyklą.

Tas gerai, kad kauniečiai studentai parodė tikrą veidą, parodė kiek galima tikėti jų žodžiams, pagalios kiek tai brangi jiems toji motina — Lietuva.

Taigi, karštuoliai, bent nebūtumėt slėpiasi, nebūtumėt bent savo žemų palinkimų pridengę prakilniais žodžiais. Esat žmogiukai, reikėjo tokiais ir pasirodyti.

Ar nevertėtų juos visus išrankioti iš tų šiltų vietelių ir pasiųsti ten, kur reikėjo stoti iškart.

Studentas.

PRANEŠIMAS.

Š. m. birželio 28 d. Atsk. Bat. N pėstininkų pulko, savo pulko „Broliams-Karžygiams fronte“ rengia gegužinę-koncertą-rinkliavą, miškelyje prie Napoleono kalno. Gegužynėje bus nuosavas orkestras, skrajojamoji krasa ir t. t. Koncerte dalyvauja: A. Endziulaitis, V. Marcinkus, A. Vaičiūnas ir kiti, be to, pulko mišras choras, A. Vaičiūno vedamas, dainuos atatinkamų dainų orkestrui pritariant ir be jo.

Gegužynės pradžia 4 val. p. p., koncerto — 9 val. vak. Garlaiviai vaikščios nuo 4 val. per visą naktį.

Birželio 29 dieną rinkliava po A. Panemunę ir apylinkes.

Bilietai išanksto O. Vitkauskytės knygyne.

Komisijos vardu

A. Vaičiūnas.

Mažoji Lietuva.

Mažoji Lietuva jau senokai atskirta nuo mūsų ir buvo Vokietijos sienose. Vokiečiai smarkiai varė darbą, kad kaip nors galutinai užslopinus lietuvių dvasią, lietuvius ištautinus. Ir tasai jiems dalinai pasisekė: tautinis lietuvių judėjimas Mažajoje Lietuvoje buvo sumažėjęs, bet galutinai nepranyko. Pasaulio karui pasibaigus, jis dar labiau išbujojo. Neseniai Prūsų lietuvių sutvėrė savo Tarybą ir reikalauja, kad jų žemės būtų prijungtos prie Didžiosios Lietuvos.

Vokiečių valdžia smarkiai persekioja tokį tautinį lietuvių susipratimą. Ji išleido įsakymą, kad visi, kurie varo lietuvišką agitaciją, bus areštuojami ir teisiami. Ji užgynė stoti vietos lietuviams į mūsų kariuomenę, tokius persekios kaipo Vokietijos išdavikus. Vienu žodžiu, lietuvių jaučiasi netgi blogiau, negu kaiserio laikais. Kalėjimuose sėdi daug žmonių, kurie stengiasi kelti lietuvių tautinį susipratimą. Taip neseniai jie suėmė d-rą Gaigalaitį, kuris grįžo namo iš Kauno

Klaipėda — Lietuvos uostas. Vokiečių laikraščiai praneša, kad Santarvė įteikė galutiną notą, kurioje nurodo, kad ji negali palikti Klaipėdos vokiečiams. Tasai kraštas visuomet buvo lietuviškas, gyventojų dauguma yra lietuvių kilmės ir kalbos. Tiesa, vokiečiams, lietuvių ištautinimo darbą varant, pasisekė suvokietinti Klaipėdos miestą. Bet jisai vistiek atiduodamas lietuviams, kadangi Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūrą.

Bet kol taikos konferencijoje nebus galutinai nuspręsta Lietuvos žemių valstybinė priklausomybė, ta Klaipėdos uostą ir prie jo prielinkančius kraštus valdyt santarvė.

Užsienyje.

Ištrauka iš žvalgybos skyriaus paruoštos Operatyvės sątraukos.

(Sekant pressą ligi birželio 7).

Igaunių frontas: reguliari i gaunių kariuomenė užima upę Černaja 35 verstus į žiemius nuo Pskovo, kairį krantą upės Velikaja, gelžkelio stotį Alsvig, Volmar.

Latvių frontas: paėmus nuo bolševikų Vendeną, trumpu laiku turi įvykti susijungimas latvių su i gauniais. Latviai laiko srytį tarp Vendeno ir Kengkuzeno.

Lietuvių-Baltgudžių frontas: lenkai paėmė Sialakus, Dukštus, Švenčionis, Molodečną, Baranovičius, Slucką ir Pinską.

Pietų-Vakarų frontas: rumunų, francūzų ir graikų kariuomenė atsitraukus ant vakarinio Dniestro kranto, gina Bessarabiją.

Latvija ir Igaunija. Su tais kraštais mus vienija gynimasis nuo bendro priešo. Nežiūrint į tai, kad i gauniai jau seniai paliuosavo savo žemes nuo rusų, o latviai turi savo rankose Rygą, mes vis tik pasakysime, kad kai-kuriais atžvilgiais esame geresnėje padėtyje, negu tie mūsų kaimynai.

Turime omenyje kariuomenę ir jos sąstatą. Pavyzdžiui Igauniuose be pačių i gaunių labai stiprus šiaurės korpusas, susidedas išimtinai iš vienu rusų. Latvių kariuomenėje yra daug vokiečių - baltų dalių. Abiejų kaimyninių šalių kariuomenėse toji svetimtautinė dalis yra labai didelė. Ji jaučia, žino savo jėgą, žino, kad jų balso turi klausyti vietos gyventojai. Tuo atžvilgiu mes esame nepalyginamai geresnėje sąlygose. Mūsų kariuomenė susideda daugiausia iš lietuvių ir savaime aišku, kad krašto gyventojai pirmiausia rūpi savo krašto reikalais, o ne kitų, svetimųjų.

Delei tokio latvių ir i gaunių kariuomenių įvairumo, josios tarpe kyla tarpusaviai nesusipratimai, nuo kurių nukentčia ne kas kitas, kaip tik pati šalis. Taip pavyzdžiui, Latvijoje baronų arba, kitaip sakant baltų landrevo prievarta, buvo išrinktas naujas ministrų kabinetas, kuriame tikrų latvių yra labai maža. O paskutinių laikų užsienio laikraščiai pranešė, kad tarp baltų landrevo ir latvių kareivių įvyko susiremimų. I gaunių kariuomenė buvo pasiųsta latviams padėti. Tuomet įsikišo į tai dar vokiečiai, kurie apšaudė i gaunių kariuomenę ir susprogdino geležinį tiltą užfrontėje tarp Venpilio ir Ramoškok miestų. Tuo būdu atkirstas nepaprastai svarbus ir būtinas susisiekimas tarp stovinčių ties Kreicburgu i gaunių ir Svaburgu suomių kariuomenių.

Kaip praneša žinios iš Londono, tai būk esą Francijos generolas Fochas, susitaręs su kitais santarvės generolais, užtarė i gaunius ir įsakė vokiečiams atsitraukti atgal už pirmiau jau nustatytos linijos

Paskutinėmis žiniomis tarp latvių ir igaučių kariuomenių iš vienos pusės ir baltų landvero iš kitos pusės dabar, susitarta sustabdyti ginklus.

Valdžios žinios

ĮSTATYMAS

kariškiams žeme aprūpinti.

1. Kariškiai, Lietuvos piliečiai, bežemiai ir mažžemiai, kurie savo noru arba Lietuvos Vyriausybės šaukiami stoja Lietuvos kariuomenės gintų Lietuvos nepriklausomybės ir, gindami ją nuo priešininkų, nebuvo teismo baudžiami ir ištikimai ištarnavo kariuomenėje ligi karo pabaigos ir demobilizacijos, turi pirmenybės prieš visus kitus gauti žemės iš Valstybės.

Pastaba: Tie kariškiai, kurie ištikimai kariuomenėje yra tarnavę ir dėl sužeidimo arba nustojimo sveikatos yra iš josios visai paleisti, gali žemės gauti šiais metais.

2. Nurodytoji pirmajame šio įstatymo straipsnyje kariškių teisė, mirus jiems karo lauke arba kitur, einant savo pareigas, pereina vaikams, o jų nesant tėvams.

3. Mažžemis yra tas, kurio paties arba jo tėvų nuosavybėje yra ne daugiau kaip 6—10 dešimtinių tinkamos ūkiui žemės, atsižūrint į žemės kokybę ir padėtį, apie ką sprendžia Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerija.

4. Šiam tikslui imama:

a) iš esamųjų Vyriausybės žinioje visų rūšių Valstybės žemių,

b) iš priverčiamai imamų žemių iš privatinių savininkų, turinčių nuo 500 deš. ligi 800 deš. iki 15%, iš turinčių daugiau kaip 800 deš. iki 30%.

5. Priverčiamai imti žemės iš privatinių savininkų yra sudaromos kiekvienoje apskrityje komisijos iš taikos teisėjo, apskrities savivaldybės nario ir Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos atstovo, pirmininkaujant Taikos Teisėjui.

6. Kaip Valstybė atsitys paimtųjų žemių savininkams ir kuriomis sąlygomis šio įstatymo žeme aprūpintieji karo žmonės pataps jos savininkai — nulems Steigiamasis Seimas.

7. Komisijų nužiūrima žemė šiam karo žmonių reikalui kiekvienu žygiu paimama; nusprendus Vyriausiajai Komisijai kariškiams žeme aprūpinti, kuri turi susidėti iš Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų, Vidaus Reikalų, Krašto Apsaugos ir Teisingumo Ministerių, Teisingumo Ministerių pirmininkaujant Vyriausiosios Komisijos nusprendimai galutini.

8. Vienam kariškiui duodama žemės tokia sąlyga, kad jo nuosavybėje būtų išviso ir tai prie daikto:

a) 1-os rūšies nuo 8 — 12 deš.

b) 2-os „ „ 12 — 16 „

c) 3-os „ „ 16 — 20 „

9. Kiekvienam tokiam besikuriančiam ūkiui Valstybės lėšomis yra duodama vieno karto pašalpa ligi 100 kelmų nuo 6 ligi 9 verš. drūtumo ir sėklai ligi 30 pūdų žieminių ir 50 pūdų vasarinių javų.

10. Gautoji žemė negali būti kitam parduota ar kitokiu būdu perleista be Vyriausybės sutikimo. Tokiais atsitikimais Vyriausybė turi teisės atgal atsiimti žemę, atlygindama trobėsių pastatymo ir padarytųjų žemės pagerinimų išlaidas.

11. Išnuomoti leidžiama tik Vyriausybės žinia šiais atsitikimais:

a) mirus šeimynos galvai ar jam ilgiau susirgus ir esant dar nesuaugusiems vaikams,

b) pašaukus šeimynos galvą į kariuomenę ar rinkimų keliu, einant jam visuomenės arba Valstybės pareigas, dėl kurių pačiam negalima ūkininkauti,

c) prirėikus dėl svarbių priežasčių šeimynos galvai ilgesniam laikui atsitraukti iš ūkio.

A. Smetona

Valstybės Prezidentas.

M. Slezevičius

Ministeris Pirmininkas.

T. Petkevičius

Ministerių Kabineto Reikalų Vedėjas.

Kaunas, birž. mėn. 20 d. 1919 m.

Redakcijos atsakai.

Savanoriui J. Gudaičiui. Nemanome, kad savanorių uniformos klausimas būtų labai opus. Antra vertus dargi negeistina įnešti į kariuomenę išviršinių savanorių ir mobilizuotų skirtumą. Galop, jeigu tatal bus reikalinga, tai tą klausimą išriš Krašto Apsaugos Ministerija. Todėl Jūsų straipsnio nespausdinsime, bet prašome mūsų neužmiršti.

V. Mongirdai. „Lietuvai“ klek pataisius spaudintinos, kitos gi netinka.

Jurgiui Makrickiui ir J. Gudavičiui. Jūsų eilių nespausdinsime. Pašiskaitykite atsako kai kuriems eilininkams.

V. Kairiui. Mokslas turi prasidėti regis už dviejų ar trijų savaičių.

Kai kuriems eilininkams. Labai dažnai Redakcija, gavus pluoštą eilių, pažiūri į jas, užrašo netinka ir meta krepšin; nors ir yra žinoma, kad ir menkiausios eilės yra gimusios tam tikrame ūpe, kurį mes vadiname pakilusiu. Taigi, kad eilės tiktų, jos privalo turėti poezijos, grožio, jausmo, skambumo ir taisyklinga kalba parašytos. Be tų sąlygų jos nemato pasaulio. Nors tuli redaktorai per mandagumą vienas kitas labai silpnas eiles deda laikraštini. Eilėse sunku pataisyti stilius ir pakeisti žodžiai, delto esant gražiai minčiai dėl kalbos eilių negalima dėti. Tuo būdu, labai aišku, kad, kaip kiekvienas rašytojas, eilininkas privalo mokėti kalbos. Be to, eilininkai rašo eiles visai užmirše, kad yra tam tikras eilių rašymo mokslas. Ir tie, kurie yra linke eilių rašyti be eilių rašymo mokslu tinkamų eilių neparašys, negu bus genijai ir lengvu jausmų atsidusėjimu patys sugebės rasti tinkamų formų. Daug mūsų eilininkų rašo, rašo, tik parašyti ir tuoj pagarseti. Ne, taip negali būti. Minėkite, kad į poeziją taip pat kruvini keliai veda. Taigi, daugiau rimtumo ir kritiškumo.

Juozui Rudavičiui. Dainą „Augin tėvas du sūneliu“ palengvinus harmonizaciją bus sunaudota. „Jojau dieną, jojau naktį“ — dėl takto skaičiaus ir kirčių (2 taktai + 2 takt + 3 takt + 2 takt.) kareivių žinginei netinka. Harmonizaciją pataisius bus sunaudota. Daina „Oi, matute, motinėle“ dėl sukomplikuoto ritmo netinka.

Buivydžiui. „Poilsyje“ nespausdinsime. Per daug platūs atskiri vaizdai, o vedamojo vaizdo nėra. Šiurkščiais palyginimais bei paveikslais užgaunamas estetiškas skonis.

Jonui Vyšniauskui. Retkarčiais manome duoti skyrių „Jaunas Kareivis“, kuriame spausdinsime jaunų kareivių bandymus. Taigi šiam skyriui tinka jūsų „Į draugus kariškius“.

Senam Kareiviui. Kaip tai nesmagu spausdinti laikraščiai sau pagyrimus. Dėl tosios priežasties „Naujais išleistajam laikraščiai „Kariškių Žodžiui“ nespausdinsime.

P. K. „Kariškis“ tilps kitame numeryje.